

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal

2024
1-son

ISSN 2181-8274

Sirojiddin Toshpulatov.

Umumiy o'rta ta'lim maktablari o'quv dasturida Futbol darsining ahamiyati438

Маликаxon Аринходжаева, Урхияна Турабекова, Мусулмон Баротов, Дилфуза Хикматиллаева.

Геологические чрезвычайные ситуации, прогнозирование мониторинг и ликвидация441

Tursunoy Bo'riyeva.

Bolalarda tabiatga oid tadqiqiy-ijodiy ko'nikmalarni shakllantirish tamoyillari444

Сарвиноз Салимова, Оюда Джумаева.

Методическая разработка и ее критерии447

Nilufar Bo'riyeva.

Pedagogik nizolarni boshqarishga oid olib borilgan ilmiy tadqiqotlar sharhi451

Barkamoljon Pirmatov.

Kasbiy ta'lim tizimidagi innovatsiyalar va ularning o'ziga xos xususiyatlari454

Feruza Tursunova.

"Vuca-dunyo" narrativlari sharoitida 7-sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish jarayoni458

Sarvinaz Salimova, Mehriniso Makhmudova.

Innovative information technologies in modern educational process460

Elyor Kurbanov.

Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining ma'naviyatini shakllantirish masalasi va unga qo'yilgan talablar463

Umriniso Ergasheva.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashni yo'lga qo'yishning nazariy asoslari467

Oyshajon Usmonova.

The importance of language translation within the context of human rights: English to Uzbek469

Динара Сримбетова.

Худудларда саноатни ривожлантиришда инновацион фаолият механизмларини такомиллаштириш (Тошкент шаҳри мисолида)472

Gulkhan Genjemuratova.

System of professional training for students in Higher Education Institutions based on an integrative approach to organic chemistry476

Shaxnoza Xojimierzayeva.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida badiiy adabiyot bilan tanishtirish bolalarni estetik va axloqiy tarbiyalash vositasi479

Bog'dagul Qarshiyeva.

Muammoli metoddan foydalangan holda texnika yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini oshirish482

Zoirxo'ja O'lmasxo'jayev.

Globalashuv sharoitida jamiyat xavfsizligini ta'minlashda ijtimoiy tarmoqlardagi oavnlarning o'rni485

Noila Mustafoyeva.

Enhancing EFL student's writing skills using multimodal technologies488

Manzura G'ofurovna.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni ijodiy rivojlantirish texnologiyalari491

Dinara Mirtursunova.

Fortifying stability: enhancing credit risk management in banking institutions494

Janibek Suyenshiyev.

Tarix fanini o'qitishda zamonaviy innovatsion ta'lim texnologiyalar asosida o'qitish497

Feruza Tursunova.

7-sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish499

Shoista Muratova.

Emotsional hissiy holatlarning tuzilishi va ularning nerv-fiziologik asoslari503

Nargizabonu Abirova.

Improving the efficiency of investment activities in railway transport enterprises of the Republic of Uzbekistan507

Zohida Qodirova.

Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning samarali omillari510

Moxira Raxmatullayeva.

Semiconductors and work with them512

Shafolat Eshonqulova.

Boshlang'ich sinflarda geometrik materiallarni o'rganish metodikasi515

Dildora Umarova.

Creative design and web art518

Ravshan Shaynazarov.

Mutaxassislik fanlarni o'qitishda 3D modelashtirish dasturlari va ulardan foydalanish ahamiyati521

Sayera Azizova, Nargiza Musadjanova.

Methodology for the development of visual-graphic competencies of specialists in a hybrid educational environment on the basis of didactic requirements (on the example of students of the technical direction)524

Кахрамон Тураев, Ахат Тогаширов, Шухрат Муталов, Музаитдин Самадов.

Изучение растворимости системы, состоящий из гидроксида натрия – монохлоруксусной кислоты – вода527

Nilufar Sirojiddinova.

Maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarni atrof muhitga munosabatini shakllantirishning samarali metod, shakl va usullari530

Nargiza Diyorova.

The standard forms and methods of teaching in Russian language lessons534

Xolbek Raimov, Malohat Musurmanova.

Laplace operator's spheric coordinates system's o'tish bosqichlari536

Zukhra Sultanova.

Information technology their effective use in foreign country540

Dilshoda Gafurova.

The effectiveness of innovation management methods in universities543

Iroda Turanova.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini PIRLS xalqaro baholash dasturlariga tayyorlash samaradorligini oshiruvchi metodlar545

Laziza Xakimova.

Different foreign language wide involvement among students549

Jahongir Abduraxmonov.

Talabalarning texnika xavfsizligiga oid bilimlarini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati551

Khabiba Alimukhamedova.

A comparative typological study of verbs expressing human behavior556

Dilafroz Jo'rayeva.

Maktabgacha tayyorlov guruh bolalarini STEAM o'qitish texnologiyasi asosida intellektual qobiliyatlarini takomillashtirishning ilmiy-pedagogik asoslari559

Gulchehra Razzakova.

Pedagogical science and educational process in English563

Dilmurod Xolmurodov.

Texnika ixtisoliklarida "Materialshunoslik va konstruksion materiallar texnologiyasi" fanini o'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish uslublari565

MAKTABGACHA TAYYORLOV GURUH BOLALARINI STEAM O'QITISH TEKNOLOGIYASI ASOSIDA INTELLEKTUAL QOBILIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-PEDAGOGIK ASOSLARI

Dilafruz Jo'rayeva,
Guliston davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha tayyorlov guruh bolalarini steam o'qitish texnologiyasi asosida intellektual qobiliyatlarini yosh xususiyatlari asosida takomillashtirishning ilmiy-pedagogik asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalarni turli xil o'yinlar orqali intellektual qobiliyatlarini aniqlab, steam texnologiyasi asosida rivojlantirish masalasi ilmiy-nuqtayi nazardan talqin etilgan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tayyorlov guruh bolalariga mashg'ulotlar keltirib o'tilgan bir nechta tamoyillar asosida tashkil etilsa, intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhim omillardan biri ekanligi aytilib o'tilgan.

Kalit so'zlar: shaxs, STEAM, ta'lim-tarbiya, erkinlik, innovatsion texnologiya, integratsiya, intellektual rivojlanish.

Аннотация

В данной статье анализируются научно-педагогические основы повышения интеллектуальных способностей детей дошкольной группы на основе паровой технологии обучения с учетом возрастных особенностей. Также с научной точки зрения трактуется вопрос развития интеллектуальных способностей детей дошкольного возраста посредством различных игр и их развития на основе паровых технологий. Отмечено, что подготовка в дошкольных образовательных организациях является одним из важных факторов развития интеллектуальных способностей, если она организована на основе нескольких принципов обучения детей группы.

Ключевые слова: личность, STEAM, образование, свобода, инновационные технологии, интеграция, интеллектуальное развитие.

Annotatsiya

This article analyzes the scientific-pedagogical basis of improving the intellectual abilities of children of the pre-school group based on steam teaching technology based on age characteristics. Also, the issue of developing preschool children's intellectual abilities through various games and developing them based on steam technology is interpreted from a scientific point of view. It was mentioned that preparation in pre-school educational organizations is one of the important factors for the development of intellectual abilities, if it is organized on the basis of several principles of training for the children of the group.

Keywords: Personality, STEAM, education, freedom, innovative technology, integration, intellectual development.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta'lim siyosatining muhim maqsadlaridan biri bu yosh avlodni har tomonlama barkamol inson qilib tarbiyalashdir. Albatta, barkamol inson deganda ma'naviy jihatdan yetuk, o'z vatanining tarixi, buguni va kelajagi uchun qayg'uradigan, shuningdek, jamiyatning iqtisodiy taraqqiyotiga o'z hissasini qo'shish ishtiyoqida yonib yashaydigan shaxsni tushunish bugungi kun talabi hisoblanadi. Lekin ushbu tushunchaga tahliliy yondashilsa, uning naqadar serqirra, murakkab va har tomonlama umuminsoniy qadriyatlarga mos kelishini ko'rish mumkin.

Maktabgacha yoshda bolalarning intellektual rivojlantirishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan g'oyalar va tushunchalarning poydevori qo'yiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalik — bu insonning intellektual rivojlanishidagi eng maqbul davr hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual rivojlanish imkoniyatlari juda yuqori ekanligi aniqlandi; bolalar nafaqat obyektlar va hodisalarning tashqi, vizual xususiyatlarini, balki ularning ichki, muhim aloqalari va munosabatlarini ham muvaffaqiyatli o'rganishlari mumkin. Maktabgacha yosh davrida mavhumlashtirish, umumlashtirish va xulosa chiqarishning dastlabki shakllari uchun qobiliyatlar shakllanadi.

Hozirda maktabgacha ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy jihatdan har tomonlama rivojlantirish uchun sharoitlarni yaratish maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilishning mavjud tartibini takomillashtirishni hamda maktabgacha ta'lim xizmatlarini ko'rsatishning zamonaviy usullarini joriy etishni talab qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-sonli Qarorining 1-ilovasi 10-bandida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-estetik va musiqiy tarbiya hamda ta'lim darajasini oshirish, erta yoshdan boshlab STEAM o'qitish asoslarini joriy etish ko'zda tutilgan. Bu esa maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagoglari oldiga STEAM texnologiyasini bilish vazifasini qo'yadi [1].

"STEAM" abbreviaturasi (qisqartmasi) birinchi marta 1990-yillarda amerikalik olimlar tomonidan taklif qilingan, biroq faqat 2000-yillardan faol qo'llana boshlagan. Bugungi kunda ta'lim sohasiga STEAM texnologiyalari jadallik bilan kirib kelmoqda. STEAM o'zi nima? S —

ta'lim yoki fan. T — texnologiya. Ingliz tilida muhandislikni anglatadigan E — elektron muhandislik. M — matematik, fanlar malikasi matematika. San'at ostida A — qisqartmasining yangi tarkibiy qismi butunlay boshqa yo'nalishlarni: rasm, arxitektura, haykaltaroshlik, musiqa va she'riyatni tushunish mumkin.

STEAM bolalarda quyidagi muhim xususiyatlar va ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi:

Muammolarni keng qamrovli tushunish;

Ijodiy fikrlash;

Muhandislik yondashuv;

Tanqidiy fikrlash; mavhumlashtirish va qonuniyatlarni topa olish qobiliyatini rivojlantirish;

– amaliy muammolarni tezda hal qilish qobiliyati;

– ta'kidlash, sxemalashtirish, tipiklashtirish qobiliyatlari;

– universal belgilar tizimlaridan (belgilaridan) foydalanishni bilish va ulardan foydalanish qobiliyati;

– jarayonni va o'z faoliyati natijalarini baholash qobiliyatini rivojlantirish.

“STEAM — ta'lim” XXI asr innovatsion texnologiyalariga asoslangan, maqsadi bolalarda yangi tipdagi fikrlashni rivojlantirish bo'lgan yangi ta'lim tizimidir. Bu — an'anaviy o'qitish metodikasidan farq qiladigan va ijodiy hamda tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirishga asoslangan tamomila yangicha yondashuvdir [3, 13].

Bu texnologiya bo'yicha ishlashning muhim xususiyati — aynan STEAM — loyiha ustida jamoaviy ishlash miyaning ijod, hissiyotlar uchun javob beradigan o'ng yarim sharini ishga solish imkonini beradi. Bu texnologiya bo'yicha muvaffaqiyatli loyiha ishlariga ko'plab misollar keltirish mumkin [2, 98].

Ko'pgina psixologlar va olimlar aqliy rivojlanish muammosi bilan shug'ullangan. Aqliy rivojlanishni tavsiflash uchun ko'plab sxemalar taklif qilingan. Masalan, J. Piaget rivojlanishni uzluksiz va o'zgarmas bosqichlar ketma-ketligi deb hisobladi, ularning har biri oldingi bosqich tomonidan tayyorlanadi va o'z navbatida, keyingi bosqichni tayyorlaydi. U bolaning intellektual rivojlanishining uchta asosiy bosqichini ajratadi:

Sensomotor rivojlanish bosqichi (tug'ilgandan 2 yoshgacha);

Muayyan operatsiyalar bosqichi (2 yoshdan 11 yoki 12 yilgacha);

Rasmiy operatsiyalar bosqichi (12 yoki 13 yoshdan boshlab).

L.S. Vigotskiy tafakkurning rivojlanishi ko'p jihatdan “ongning nutq vositalari” bilan belgilanadi, deb ta'kidlaydi. U so'zning ramziy xususiyatiga, uning shaxs va dunyo o'rtasidagi o'ziga xos ijtimoiy-madaniy vositachi ekanligini tushunishga alohida ahamiyat beradi. Vigotskiy bolaning aqliy rivojlanishining eksperimental asoslangan nazariyasini ishlab chiqqan. Unda u tafakkur va nutqning turli genetik ildizlarga ega ekanligini isbotladi. Fikrlash instrumental faoliyat bilan, nutq esa tovush signali orqali hissiy infeksiya bilan bog'liq. Muayyan

yoshda bolada fikrlash va nutq uyg'unlashadi, buning natijasida og'zaki va mantiqiy fikrlash paydo bo'ladi. [6, 76]

Maktabgacha ta'limning birinchi tizimlarini yaratgan olimlar — F. Frobel, M. Montessorining asarlarida maktabgacha yoshdagi bolalik aqliy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun maqbul davr sifatida belgilanadi. Ammo Usova, Zaporjets, Venger, Poddyakovlarning tadqiqotlarida maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanish imkoniyatlari ilgari o'ylanganidan ancha yuqori ekanligi aniqlandi. Bola na faqat F.Frobl, M.Montessori asarlarida nazarda tutilgan narsa va hodisalarning tashqi, vizual xususiyatlarini o'rganishi mumkin, balki ko'plab tabiat hodisalari, ijtimoiy hayotning asosi bo'lgan umumiy bog'lanishlar haqidagi g'oyalarni o'zlashtira oladi, tahlil qilish va turli vazifalarni hal qilish usullarini o'zlashtira oladi.

D.B. Elkoninning fikricha, o'yin faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi, chunki u ma'lum bir yoshdagi yetakchi faoliyatdir. O'yinda bolaga o'z xatti-harakatlarini boshqarishga imkon beradigan rol eng katta ahamiyatga ega hisoblanadi. D.B. Elkonin o'yin faoliyatining rivojlanish bosqichlarini o'rganar ekan, o'yinda birinchi navbatda kattalarning harakatlari, keyin esa ularning munosabatlari takrorlanadi, deb hisoblaydi. O'yinda turli xil rollarni bajarib, bola turli nuqtayi nazarlarni oladi va obyektini turli burchaklardan ko'ra boshlaydi. Bu insonning eng muhim aqliy qobiliyatining aqliy rivojlanishiga hissa qo'shadi, bu unga boshqa nuqtayi nazar va boshqa nuqtayi nazarni taqdim etish imkonini beradi [5, 59].

Intellektual rivojlanish — bu chaqaloqning shaxsiyatini shakllantirishdagi eng muhim moment. Afsuski, har bir ota-ona buni qanday qilish kerakligini tushunadigan ma'lum bilimga ega emas. Ko'pincha o'z sohasidagi mutaxassislar yo'llarni taklif qilishlari mumkin: bolalar psixologlari, o'qituvchilar yoki o'qituvchilar. Biroq, aqlning shakllanishi odatda bir necha muhim bosqichlarga bo'linadi [4, 138].

Birinchi bosqich — uch yosh va undan kichik yoshdagi bolaning rivojlanishi: Shuni bilish kerakki, bu yoshda bola butunlay qaram va uning his-tuyg'ulariga bo'ysunadi. Bu uning dunyoni qanday qabul qilishiga va uni erta yoshdanoq tushunishiga ta'sir qiladi. Shu sababli, bu yoshdagi chaqaloq muntazam ravishda qo'llariga turli xil to'qimalarga ega bo'lgan narsalarni berish tavsiya etiladi. Bu uning teginish tuyg'usini rivojlantiradi va unga dunyodagi hamma narsa teginishdan farq qilishini bilishga yordam beradi. Bu chaqaloqning ongiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan har xil ta'm va aromatlarni farqlash uchun yaxshi mashg'ulot bo'ladi. Ertaklar uch yoshli bolalar uchun katta ahamiyatga ega, ular orqali chaqaloq o'z aqlining barcha turlarini rivojlantiradi, shuningdek, uning psixikasini yaxshilaydi.

Ikkinchi bosqich — uch yoshdan to'rt yoshgacha bo'lgan bolaning rivojlanishi: Har bir ota-ona bilishi kerakki, bu yoshda bola allaqachon o'zini to'liq huquqli

shaxs sifatida qisman biladi. Bolada mustaqil harakatlar qilish va mustaqil ravishda qaror qabul qilish istagi bor, shuning uchun siz bunga umuman aralashmasligingiz kerak va aksincha, uni hech qanday tarzda cheklamaslikka harakat qilishingiz kerak. Vaqti-vaqti bilan paydo bo'ladigan chaqaloqning tashabbusi tez-tez bo'lib turishi uchun har tomonlama rag'batlantirish kerak. Farzandingizga "muhim" va mas'uliyatli vazifalarni ishonib topshiring: mushukni boqing, sumkani ko'taring, po'latga pechat qo'ying va hokazo. Farzandingizga butun jiddiylilik va mas'uliyat bilan munosabatda bo'lish unga muhim hayotiy ko'nikmalarni egallash imkonini beradi. Farzandingizga ijodkorlik mehrini uyg'oting Bolani qanchalik hurmat qilayotganingizni va uning muammolarini qanday tushunganingizni ko'rsating Bolaga bosim o'tkazmang, uni istalmagan ishini qilishga majburlamang, unga qo'l ko'tarmasdan va sizning ustunligingiz borligini bildirmasdan, so'z bilan rozi bo'ling. Chaqaloq bilan "teng asosda" muloqot qilishga harakat qiling, bu unga boshqa odamlar bilan muloqot qilishdan qo'rqmaslik va do'stona odam bo'lishga imkon beradi. Farzandingizda tabiatga muhabbat uyg'oting, qushlar va hayvonlarni birgalikda tomosha qiling, gullar, meva va sabzavotlar yetishtiring.

Uchinchi bosqich — olti yoshli bolaning intellektini rivojlantirish. Besh yoki olti yoshida bola allaqachon maktabga faol tayyorgarlik ko'rishni boshlaydi, ya'ni otalarni uni allaqachon harflar va raqamlar bilan tanishtirishlari kerak. Biroq, bolani o'qishga yoki hatto yozishga majburlash bunga loyiq emasligini tushunish kerak. Bu yoshda bolani odamlar bilan muloqot qilish va ulardan qo'rqmaslik, shuningdek, o'z harakatlarida mustaqil bo'lishga o'rgatish juda muhimdir. Bu yoshda muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish bolaga tezda do'stlashish, ijodiy vazifalar va tanlovlarda zavq bilan qatnashish, o'z qo'llari bilan biror narsa yaratish va kattalarning qasddan harakatlarini amalga oshirish imkonini beradi. Farzandingizni noto'g'ri ish qilgani yoki umuman qilishni xohlamasligi uchun jazolamasligingiz kerak, uni har tomonlama rag'batlantirish va maqtash kerak, hatto eng kichik va eng ahamiyatsiz yutuqlar uchun ham. Bu yosh juda tez-tez hayot uchun xotiralarni qoldiradi, shuning uchun har bir ota-ona bolaning boshida va qalbida faqat yoqimli taassurotlar va his-tuyg'ularni qoldirishi muhimdir. [3, 88]

Kichik yoshdagi bolalarda fikrlashni rivojlantirish uchun o'yin "Mushukchani joylashtiring" O'yin bolalarning eng muhim ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi: u tasavvurni rivojlantiradi nutqni yaxshilaydi xotirani yaxshilaydi narsalarni solishtirishni o'rgatadi Ushbu o'yinni o'ynash uchun siz boladan mushukchani vizual ravishda tasavvur qilishini va uning qanchalik kichik yoki katta ekanligini qo'llari bilan ko'rsatishini so'rashingiz kerak. Keyin unga bir qator savollar bering:

Mushukcha qutiga joylashadimi?

Mushukcha hamyonga sig'adimi?

Mushukcha shkafga sig'ishi mumkinmi?

Shunday qilib, siz mushukchani cheksiz tasavvur qilishingiz va uni aqliy ravishda turli joylarga joylashtirishingiz mumkin. Bu bolada nafaqat fikrlashni, balki obyektlarni solishtirish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Ijtimoiy intellektni rivojlantirish uchun o'yinlar bolaga ma'lum ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni egallashga yordam beradi va jamiyatda o'zini faol tutishni o'rganadi: muloqotdan qo'rqmaslik, teginish aloqasi, uyatchan bo'lmaslik. "Sleepy Engine" ijtimoiy intellektni rivojlantirish uchun o'yin. Ushbu o'yin har bir bolaga o'z his-tuyg'ulari dunyosiga kirishga, boshqa odamga ishonishga imkon beradi. O'yinning ma'nosi - "A" nuqtasidan "B" nuqtasiga ko'r-ko'rona, sizni boshqaradigan odamga to'liq ishonishdir. Buning uchun bir nechta bolalar bir qatorda turishadi va birinchisidan tashqari har birining ko'zlari bog'langan. Ushbu o'yinni o'yin maydonchasida o'ynash yaxshidir, bu yerda ba'zi to'siqlar mavjud. Qo'llanma (birinchi dvigatel) keyin nima qilish kerakligini aytadi: egilib, oyog'ingizni ko'taring, sakrab o'ting va u keyingisini aytadi. Har bir lokomotiv oldingi harakatlarni takrorlaydi va to'siqlarni astoydil yengib, oldinga siljiydi va o'rtog'ini yelkasidan ushlab turadi. O'yin davomida bolalar bir-biri bilan muloqot qilishni o'rganadilar, aldanishdan qo'rqmaydilar va bir-biriga yordam berishni o'rganadilar. Bundan tashqari, ko'rishning etishmasligi sizning boshingizda bolalarni o'rab turgan narsalarni vizual tarzda tasvirlash imkonini beradi [7, 57].

Har qanday yoshdagi bolalarda hissiy intellektini rivojlantirish uchun o'yinlar juda oddiy, ammo ayni paytda chuqurdir. Ular bolalarga ularning ichida sodir bo'layotgan hamma narsani his qilishlariga va muayyan xulosalar chiqarishlariga imkon beradi: ular uchun yaxshi yoki yomon. "Mening quvonchim" hissiy intellektni rivojlantirish uchun o'yin: O'yinning maqsadi — bolalarning quvonch nima ekanligi va u haqiqiy hayotda qanday namoyon bo'lishi haqidagi bilimlarini kengaytirishdir. O'yin boshlovchisi bolalarning e'tiborini hozirgi paytda qanday his qilishlariga qaratishi va ular uchun quvonch nima ekanligini tushuntirishlarini so'rashi kerak. Bundan tashqari, o'yin bolalarda ijobiy his-tuyg'ular va yoqimli taassurotlarni shakllantiradi. Atribut sifatida siz har qanday kulgili yoki quvnoq o'yinchoqdan foydalanishingiz mumkin. Bolalar bu o'yinchoqni bir-birlariga uzatib, bitta muhim savolga javob berishadi: "Quvonch bu ..." O'yin davomida har bir bola o'z shaxsiy fikrlariga sho'ng'iydi va javobni o'z ichida topishga harakat qiladi, uni rejalashtirishdan va ongsiz ravishda unga tayyorgarlik ko'rishdan, o'z navbatini kutishdan.

Mashg'ulotlarni tayyorlash va o'tkazishda quyidagi tamoyillarni amalda qo'llash tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarining intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda asosiy tamoyillar hisoblanadi :

1. Bolaning intellektiga ko'p qirrali rivojlanish ta'siri tamoyili. Mashg'ulotlar uchun nafaqat berilgan mavzu bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga

hissa qo'shadigan, balki bir qator intellektual fazilatlarini rivojlantiradigan mashqlarni tanlash va tuzish.

2. Ta'limga samarali yondashish tamoyili. Mashg'ulotni shunday tashkil etishga harakat qilish kerakki, bolalar vazifalarni hal qilishning o'ziga xos usullarini izlashsin, chunki bir vaqtning o'zida ularning aqliy faoliyati faollashadi va intellektual fazilatlarini yaxshilaydi.

3. Oqilona javob berish tamoyili. Vazifalarni shunday shakllantirish kerakki, bolalar o'z nuqtayi nazarini, yechimini o'z versiyasini asoslashlari kerak.

4. Ijobiy motivatsiya prinsipi. Muvaffaqiyatli o'quv jarayoni uchun guruhda maxsus sharoitlar yaratish — qurbonchilik, ajablanish, zavqlanish muhiti. "Muvaffaqiyatli vaziyat" yaratishdan keng foydalanish, tarbiyalanuvchilarni o'zlarining kuchli tomonlariga, muvaffaqiyatga erishishlariga ishonishga undaydi.

5. Insonparvarlik va hamkorlik tamoyili. Maktabgacha ta'lim davrida tayyorlov guruh bolalarining intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda gender farqlari namoyon bo'ladi. O'g'il bolalar fazoviy-vizual munosabatlarga ancha yaxshi yo'naltirilgan, qizlarning og'zaki intellekt darajasi yuqori.

Didaktik o'yin — bu maktabgacha yoshdagi bolalarining intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish uchun juda muhimdir. O'yinning ahamiyati shundan iboratki, uni na faqat mashg'ulotda, balki mashg'ulotdan tashqari bo'sh

vaqtlarda ham qo'llash mumkin.

Didaktik o'yinlar (rivojlanayotgan, kognitiv) bolalarda fikrlash, xotira, e'tibor, ijodiy tasavvurni, tahlil qilish va sintez qilish qobiliyatini, fazoviy munosabatlarni idrok etish, konstruktiv qobiliyat va ijodkorlikni rivojlantirish, tarbiyalanuvchilarni kuzatish, mulohaza yuritishning asosliigi; o'z-o'zini tekshirish odatlari, bolalarni o'z harakatlarini vazifaga bo'ysundirishga, boshlangan ishni oxirigacha etkazishga o'rgatish [5, 60].

An'anaviy o'qitish uslublari bilan taqqoslaganda, maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvi bolalarni tajribalar o'tkazishga, modellar tuzishga, mustaqil ravishda musiqa va filmlar yaratishga, o'z g'oyalarini haqiqatga aylantirishga va yakuniy mahsulotni yaratishga undaydi. Ushbu ta'lim yondashuvi bolalarga nazariya va amaliy ko'nikmalarni samarali tarzda birlashtirishga imkon beradi va universitetga kirish va keyingi o'qishni osonlashtiradi. Hozirda investorlar, biznes-homiylar, yirik biznes vakillarining ilmiy-innovatsion loyihalarga qiziqishi ortib boryapti. Ilg'or ishlanmalarning paydo bo'lishi uchun, shubhasiz, STEAM — markazlar yaratilishi, robot texnikasi kabi fanlar kiritilishi, dasturlashtirish asoslarini informatika faniga integratsiyalash, mavjud tajribadan pedagoglarni mavzuviy hamjamiyatlarga birlashtirish yo'li bilan foydalanish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-sonli Qarori <http://lex.uz/docs/-4327235>
2. Ivanov.P.I, Zufarova M.E Umumiy psixologiya. Darslik. – T.: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2008. – 480 b.
3. Maxmutazimova Yu.R. Maktabgacha ta'limda STEAM texnologiyalari. O'quv qo'llanma. – T.: Tamaddun, 2022. – 148 b.
4. Jalilova S.X. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. – T.: "Faylasuflar" nashriyoti, 2017. – 496 b.
5. Djurayeva B.R., Tojiboeva X.M., Nazirova G.M. Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning zamonaviy tendentsiyalari. O'quv qo'llanma. – T.: "O'zPFIT" nashriyoti, 2016. – 110 b.
6. Z.Nishanova, G.Alimova. Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. – T.: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006. – 160 b.
7. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiyasi. Darslik. – T.: O'qituvchi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008. – 352 b.

